

Eleodor-Alin Mihai

Eleodor-Alin Mihai

***Managementul activelor bancare:
provocările viitorului***

**Editura UNIVERSITARIA
Craiova, 2021**

Referenți științifici:
Prof.univ.dr. emerit Marin Oprișescu
Prof.univ.dr. Gheorghe Matei

Copyright © 2021 Editura Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MIHAI, ELEODOR-ALIN

Managementul activelor bancare: provocările viitorului / Eleodor-
Alin Mihai. - Craiova : Universitaria, 2021
ISBN 978-606-14-1766-7

65

© 2021 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

*În memoria tatălui meu,
Eleodor Mihai...*

Prefață

Puține sunt subiectele care i-au tentat atât de mult pe cercetători. Prețurile în general, cel al banilor în particular și, mai ales al mersului instituțiilor care îi creează și gestionează au incitat nu numai pe economiști, ci și pe filosofi, teologi, juriști, adeseori pe ingineri și matematicieni. În consecință, a încerca să adaugi ceva la o construcție așa de vastă și îndeosebi seculară, este sinonim cu a-ți asuma o mare răspundere, însoțită de cele mai multe ori de riscul unor inevitabile dileme. Acestea sunt întreținute de faptul că unele probleme puse sub semnul întrebării ești ispitit să le ocolești, iar pe altele, cu toate eforturile depuse să nu reușești să le rezolvi. Preocupat de a pune la îndemâna cititorului soluții la o parte a aspectelor asupra cărora planează „conuri de umbră”, autorul a elaborat o lucrare bine argumentată, plină de idei inovatoare, utilă întâmpinării fără surprize a mutațiilor profunde, ce se prefigurează în acest domeniu fluid al zilelor noastre.

Multiplele probleme abordate se polarizează în jurul unor procese controversate, evoluția acestora fiind adeseori sinuoasă, privind: mersul sistemelor bancare contemporane; natura și configurația activelor bancare; posibilitățile de optimizare a activelor bancare; strategiile de maximizare a performanțelor vizate de instituțiile de credit; evoluția structurii și dinamicii activelor pe piețele specifice din România; conexiunile dintre configurația activelor bancare și strategiile de gestionare a riscurilor aferente.

Dintre problemele investigate atât de generos și competent în lucrare, rețin atenția, în primul rând, cele care relevă mersul sistemelor bancare. Într-o abordare, în opinia autorului, nu numai cronologică, sunt exprimate opinii pertinente ce vizează: impactul globalizării asupra configurației și securității activităților bancare și, firesc, a celor induse de criza financiară dintre anii 2007-2009; rolul instituțiilor internaționale în reglementarea mersului activității bancare. În acest context, autorul încearcă să pună la îndemâna celor interesați, specialiști sau nu, un suport util și eficient pentru descifrarea tainelor politicilor bancare și îndeosebi a funcțiilor atribuite acestora în asigurarea creării premiselor pentru evoluția ascendentă a economiei românești.

Multitudinea conexiunilor dintre natura și arhitectura activelor bancare și strategiile de maximizare a performanțelor vizate de instituțiile abilitate este expusă și evaluată în întreaga sa complexitate, iar pentru surprinderea intensității lor se recurge la modele consacrate. De o dezvoltare mai amplă beneficiază modelele de regresie multiplă.

Cu aceeași rigurozitate sunt cercetate și evaluate interdependențele dintre arhitectura activelor și strategiile de gestionare a riscurilor aferente, o atenție deosebită fiind acordată relevării: necesității optimizării configurației activelor; evaluării managementului riscurilor promovat de instituțiile de credit din România și, mai ales, a consecințelor induse de implementarea Acordului Basel III; gestionarea riscului sistemic. De altfel, în viziunea autorului nu trebuie omisă în niciun moment dimensiunea efectului de contagiune.

Pentru a pătrunde în intimitatea fenomenelor investigate autorul recurge la metodele cercetării științifice validate de investigațiile efectuate în alte țări. Într-o asemenea abordare își aduce propria contribuție la lărgirea granițelor cunoașterii. Totodată consimte la dialogul cu principalele curente de doctrină monetară, formulând adeseori opinii bine argumentate. De aici, gradul ridicat de valorificare a experienței acumulate în domeniul abordat, care definește întreaga lucrare.

În concluzie, lucrarea de față transmite mesaje utile unei game largi a spectrului societății românești și nu numai. Tocmai de aceea, o recomand tuturor, îndeosebi celor care vor să pătrundă în meandrele provocărilor ce vizează integrarea țării noastre în comunitatea bancară internațională.

Prof.univ.dr. emerit Marin Opreșcu

Lista abrevierilor

ABE	Autoritatea Bancară Europeană
AIF	Societățile financiare nemonetare
ALCO	Comitetul pentru active și pasive
ALM	Gestionarea activelor și pasivelor bancare
ANRE	Autoritatea de reglementare a pieței energiei
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
BCBS	Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară
BCE	Banca Centrală Europeană
BCR	Banca Comercială Română
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIS	Banca Reglementelor Internaționale
BNR	Banca Națională a României
BRD-GSG	BRD - Groupe Société Générale
BVB	Bursa de Valori București
CEBS	Comitetul European al Supraveghetorilor Bancari
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CNSP	Comisia Națională de Strategie și Prognoză
DAE	Dobânda Anuală Efectivă
Ed	Editura
Etc	Etcetera
FGDB	Fondul de Garantare a Depozitelor Bancare
FMI	Fondul Monetar Internațional
FPM	Fondul de Piață Monetară
FSB	Consiliul pentru Stabilitate Financiară
ICPF	Societățile de Asigurare și Fondurile de Pensii
IFM	Instituțiile de Credit Rezidente în Zona Euro
IFN	Instituțiile Financiare Nebancare
IOSCO	Organizația Internațională a Comisiilor de Valori Mobiliare
ITC	Tehnologia Informațiilor și Comunicațiilor
K1	Coeficientul de Fiabilitate
MFI	Instituții Financiare Monetare
Mil.	Milioane
Mld	Miliarde
Nr	Număr
OCR	Cerința Globală de Capital
OUG	Ordonanță de Urgență
P	Pagina
PIB	Produsul Intern Brut

Managementul activelor bancare: provocările viitorului

PNB	Produsul Național Brut
ROBOR	Rata Dobânzilor pe Piața Interbancară
ROA	Return on Assets (Rentabilitatea Economică)
ROE	Return on Equity (Rentabilitatea Financiară)
RMO	Rezerva Minimă Obligatorie
SEE	Spațiul Economic European
SIFI	Instituții Financiare de Importanță Sistemică
UE	Uniunea Europeană
UEM	Uniunea Economică și Monetară
Vol	Volumul

Introducere

Motto: "Banca este o instituție care îți împrumută o umbrelă când e timp frumos și ți-o cere înapoi când plouă"
Jerome Klapka Jerome

Lucrarea intitulată "MANAGEMENTUL ACTIVELOR BANCARE: PROVOCĂRILE VIITORULUI" reprezintă rezultatul final al investigațiilor întreprinse, în care voi analiza principiile teoretice și metodologice specifice managementului activelor bancare din România și nu numai.

Actualitatea temei și gradul de cunoaștere a ariei de cercetare. Lucrarea tratează un subiect important pentru participanții la viața economică, fie ei persoane fizice, societăți bancare sau corporații. Prin elaborarea lucrării voi dori să evidențiez adaptabilitatea activităților bancare la provocările crizei globale, deoarece voi pleca de la ideea că societățile bancare sunt bine consolidate și profitabile în sistemul economic, ele s-au adaptat cu timpul, au depășit situațiile nefavorabile și au continuat să se dezvolte treptat. În general, managementul activelor bancare, este în opinia mea, procesul de gestionare a activității statutare a băncii. Managementul băncii se caracterizează prin obiectul specific al relațiilor de management-financiar legate de activitățile bancare și alte relații precum cele ce fac referire la implementarea funcțiilor de conducere în domeniul bancar. A trebuit să continui cu analiza a ceea ce înseamnă obiectivul principal al managementului bancar, potrivit căruia reprezintă constituirea unui sistem organic și optim de interacțiune între elementele mecanismului bancar cu scopul de a obține profit.

În continuare, cercetarea a urmărit pătrunderea în intimitatea metodologiei optimizării raportului "profitabilitate-risc" într-o operațiune de creditare bancară care este determinată de utilizarea unor metode eficiente în gestiunea băncilor. Fiabilitatea managementului bancar este determinată de următoarele caracteristici: expertiza managementului în analiza strategică, planificarea, elaborarea politicilor și funcțiile de management; calitatea planificării; gestionarea riscurilor (riscuri de credit, de rată a dobânzii și de valută); gestionarea lichidităților și a resurselor umane; crearea sistemelor de control: audit și audit intern, monitorizarea profitabilității și lichidității riscurilor; sistem unificat al tehnologiei informației: automatizarea integrată a fluxului de lucru, contabilitate, analiza și controlul curent, dar și planificarea strategică.

Managementul activelor bancare: provocările viitorului

Am constatat că o bancă este o instituție financiară care acceptă depozite, plătește dobânzi la rate predefinite, procesează cecuri, face împrumuturi și deseori acționează ca intermediar în tranzacțiile financiare. De asemenea, oferă clienților săi și alte servicii financiare.

Managementul băncii guvernează diverse preocupări asociate băncii pentru a maximiza profiturile. Astfel, voi constata că preocupările includ gestionarea lichidităților, activelor, răspunderii și capitalului. Am considerat că trebuie să pornesc de la originea activităților bancare, care începe din Imperiul Roman. Era practicată pe o scară foarte mică în comparație cu serviciile bancare moderne, iar activitatea cadru nu era sistematică. Băncile moderne se ocupă de activitățile bancare la scară mai largă și respectă regulile guvernului. În opinia mea, guvernul joacă un rol crucial în controlul sistemului bancar. Acest lucru necesită un management bancar, care asigură în continuare servicii de calitate pentru clienți și o situație avantajoasă între client, bănci și guvern. Sistemul bancar a evoluat de la sectorul bancar primitiv, unde produsele au fost translatate în sistemul modern bancar, care asigură o gamă largă de servicii financiare.

Natura specifică a activităților bancare și rolul acestora în economia unei țări păstrează o cale specială de organizare. Regulamentul este dat, în fiecare țară, prin legea bancară națională, care are scopul de a crea condițiile pentru o concurență normală între instituțiile de credit. În statele membre ale Uniunii Europene cadrul legislativ este dat de directivele europene transpuse în reglementările naționale. Cu alte cuvinte, conform literaturii de specialitate, voi constata că băncile atrag resursele și ulterior le plasează în economie, prin distribuirea creditelor către cetățeni și firme. Societățile bancare presupun mecanismele de transmisie a politicii monetare a căror eficacitate este influențată de starea de sănătate a sistemului bancar și a întregii economii. Această lucrare va descrie una dintre provocările majore ale prezentului: globalizarea și efectele acesteia asupra sistemului bancar. Globalizarea este acum din ce în ce mai recunoscută ca fiind esențială pentru creșterea economiilor de piață. Pentru sectorul bancar, acest lucru reprezintă atât o cerere, cât și un nou peisaj de oportunitate de afaceri. Cu câțiva ani în urmă, partea principală a globalizării evidențiază faptul că băncile nu au luat în considerare problemele de globalizare relevante pentru operațiunile lor. Recent, băncile au început să realizeze impactul major al globalizării asupra modului de creare a riscului bancar pe viitor. Managementul bancar în contextul globalizării reprezintă una dintre provocările actuale. Pornind de la literatura de specialitate în domeniul globalizării din România această lucrare se concentrează asupra mai multor aspecte relevante legate de managementul bancar.

Managementul activelor bancare: provocările viitorului

Demersul are ca domeniu de cercetare aspectele teoretice, metodologice și practice ale activității bancare prin prisma analizei managementului activelor bancare în conformitate cu cerințele de supraveghere și reglementare bancară privind activitatea bancară în contextul provocării crizei financiare globale.

Scopul prezentei teme - obiectivele cercetării. Obiectivul principal al acestei lucrări presupune investigarea aspectelor teoretice și practice ale managementului băncilor, schimbările structurale și tendințele care apar în managementul bancar, în contextul globalizării. Pentru a atinge acest obiectiv, voi urmări următoarele obiective specifice:

- descrierea și analiza procesului de globalizare, în principal aspecte referitoare la componenta economică și financiară;*

- efectuarea unei analize teoretice a globalizării (teorii dominante, aspecte conceptuale, tipologii) și efectele sale asupra economiei reale;*

- determinarea clară și utilizarea vocabularului specializat al schimbărilor recente care au avut loc în sectorul bancar datorită globalizării;*

- delimitarea tendințelor posibile manifestate în managementul bancar în contextul actual;*

- evoluția activelor bancare în raport cu performanța activității;*

- managementul riscului și influența indusă asupra activelor financiare ale BRD - Groupe Société Générale;*

- managementul riscului sistemic la nivelul economiei și în cadrul băncii;*

- impactul Acordului Basel III asupra evoluției BRD - Groupe Société Générale;*

- aprofundarea conceptelor de active bancare, deoarece analiza acestora conferă informații exacte despre performanța activității instituției;*

- evoluția sistemului bancar din România din perspectiva crizei financiare globale.*

Unul dintre obiectivele principale îl constituie analiza în detaliu a efectelor globalizării asupra sistemului bancar și impactul acestora asupra managementului băncilor. Pentru a atinge obiectivele, am pornit de la ipoteza că evoluțiile macroeconomice au impact direct asupra managementului băncilor. Aceasta confirmă ipoteza că există influența managementului bancar asupra dezvoltării macroeconomice.

Originalitatea științifică a demersului rezidă în: dezvoltarea teoretică a informațiilor referitoare la conceptele de management și active bancare, într-o anumită măsură, profitabilitate și performanță, pe de altă parte, voi urmări îmbinarea abordărilor teoretice cu cele analitice pentru delimitarea și compararea reglementărilor activității bancare; gestionarea activelor

bancare; configurația activelor bancare; maximizarea performanțelor bancare; corelația evoluției activelor bancare cu performanțele BRD - Groupe Société Générale; analiza strategiilor de gestionare a riscurilor. Aceste elemente au putut fi prezentate, după ce am consultat mai multe materiale, precum lucrări de specialitate internaționale și naționale, dar și după ce am analizat datele statistice furnizate de Banca Națională a României, BRD - Groupe Société Générale și de Institutul Național de Statistică, la care se adaugă complexitatea cercetărilor întreprinse de diverse instituții, publicațiile științifice și rapoartele periodice, ș.a. Pentru redactarea prezentei lucrări voi folosi informații din literatura de specialitate națională și internațională, analiza cantitativă și calitativă, abstracția științifică, statistica economico-matematică, metoda logică și istorică. Toate aspectele prezentate le voi armoniza după cercetarea unor lucrări și articole științifice din literatura de specialitate românească și străină, dar și după analiza datelor furnizate de Banca Națională a României, BRD - Groupe Société Générale, Institutul Național de Statistică, împreună cu informațiile extrase din rapoartele diverselor instituții, publicații etc. Pentru elaborarea lucrării voi consulta articole, cărți și publicații științifice ale unor autori atât din literatura națională cât și internațională.

Importanța teoretică a temei de cercetare se identifică în primele două capitole ale demersului, prin analizarea atentă a conceptelor de management, active, globalizare, a contextului acestor termeni, a trăsăturilor și funcțiilor lor, precum și a teoriilor specifice cu privire la activele bancare în viziunea diverșilor economiști (de la cei clasici până la cei neoclasici și contemporani). Ca metode de cercetare voi utiliza abstracția științifică, metoda istorică, metoda statistică, dar și modelarea economico-matematică.

Valoarea aplicativă a lucrării rezultă din ultimele capitole în care voi elabora un studiu privind analiza diagnostic a structurii și dinamicii activelor la BRD - Groupe Société Générale. Un studiu care cuprinde tendințele și perspectivele activității realizate în cadrul băncii, configurația și dinamica activelor, dar și o evaluare a corelației dintre evoluția activelor și performanța BRD - Groupe Société Générale.

Intrând în profunzimea aspectelor pe care le presupun activele bancare, demersul de față este dedicat evaluării rolului pe care instituțiile de creditare, adevărate uzine financiare extrem de importante în funcționarea organismului economic, îl au, mai ales în contextul generat de criza financiară, care are un impact puternic asupra performanțelor vizate de operatorii bancari din România, în special BRD - Groupe Société Générale.

Tema de cercetare este structurată pe cinci capitole, precedate de introducere, urmate de concluzii și propuneri, care se încheie cu bibliografia specifică și anexele inserate în text.

Capitolul 1

MERSUL SISTEMELOR BANCARE: O ABORDARE NU NUMAI CRONOLOGICĂ

1.1. Sistemele bancare contemporane: provocările globalizării

Globalizarea este un termen folosit pentru a descrie modul în care țările, oamenii și întreprinderile din întreaga lume devin din ce în ce mai interconectate, întrucât forțele precum tehnologia, transportul, mass-media și finanțele globale facilitează mărfurile, serviciile, ideile și oamenii să treacă anumite granițe, mai ales granițele tradiționale.¹ Globalizarea poate fi analizată din mai multe perspective, cât și din prisma unor procese internaționale.²

Globalizarea activității bancare apare ca o consecință a transformărilor derulate în procesul de producție, circulației mărfurilor, dar și prestării de servicii pe plan mondial.³ Globalizarea oferă atât beneficii, cât și provocări. Aceasta poate oferi oportunități extraordinare pentru creșterea economică cu scopul de a îmbunătăți calitatea vieții pentru mulți oameni. De asemenea, poate ilustra provocări cu privire la bunăstarea lucrătorilor, a economiilor și a mediului, deoarece întreprinderile globalizează și își schimbă operațiunile între țări pentru a profita de costurile mai mici de a face afaceri în alte regiuni ale lumii.

Termenul "**globalizare**" s-a răspândit și a fost folosit mai des pentru a rezuma schimbările majore care necesită o nouă terminologie pentru a descrie noile realități.⁴ Globalizarea este un proces dinamic și complex, este privită ca un fenomen nereversibil. Sistemul de globalizare, nu este static, ci un proces continuu dinamic, astfel: *globalizarea implică integrarea piețelor, state-state și tehnologii într-o măsură care nu a mai fost niciodată mărturisită - într-un mod care să permită indivizilor, corporațiilor și națiunilor să ajungă mai rapid în lume, mult mai profund și mai ieftin decât înainte, producând o reacție puternică față de cei brutalizați sau lăsați în urmă de acest sistem nou.*

¹ Drăgan (Sântămărian), O., R., *Globalization and its effects on the banking management*, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 4/2012, p. 133.

² Oprețescu, M., *Managementul riscurilor și performanțelor bancare*, Editura Universitaria Craiova, Craiova, 2007, p. 13.

³ Oprețescu, M., *Monedă și credit*, Editura Universitaria, Craiova, 2002, p. 272.

⁴ Drăgan (Sântămărian), O., R., *Globalization and its effects on the banking management*, op. cit, pp. 133-134.

Globalizarea este un fenomen multidimensional, dar nu se poate nega faptul că unele dintre aspectele sale cele mai vizibile fac referire la elementele economice. Globalizarea economiei are o importanță reală, ea reprezintă o forță motrice pentru celelalte componente ale globalizării precum mediu, societatea și politica.

Globalizarea creează oportunități pentru multe țări care argumentează o creștere economică. Creșterea economică presupune creșterea cantității de bunuri și servicii produse de o economie într-un anumit interval de timp.⁵ Este măsurată în mod convențional ca o modificare procentuală a *produsului intern brut (PIB) sau a produsului național brut (PNB)*. Aceste două măsuri, se calculează diferit, reprezintă totalul sumelor plătite pentru bunurile și serviciile pe care o țară le-a produs.

Specialiștii care susțineau globalizarea, menționau că o gamă mai largă de produse, servicii, tehnologii, medicamente și cunoștințe vor deveni disponibile, iar toate aceste evoluții vor avea potențialul de a ajunge la o bază de clienți mult mai mare. Lucru care conduce la un volum mai mare de vânzări și la numeroase schimburi, rate de creștere a PIB-ului și desigur o creștere a capitalurilor și resursei umane. Aceste beneficii specifice globalizării sunt considerate utilitare, oferind cele mai bune beneficii pentru un număr mare de persoane.

Pentru companiile globale, beneficiile comune extinderii pe piețele în curs de dezvoltare includ: cererea nesaturată pentru produse noi, costurile reduse ale forței de muncă, resursele naturale mai puțin costisitoare și alte inputuri către produse. Evoluțiile tehnologice au făcut ca afacerile pe plan internațional să fie mult mai convenabile decât în trecut.⁶

Companiile încearcă să beneficieze de pe urma globalizării prin vânzarea de bunuri și servicii în mai multe țări, precum și prin alocarea producției în zone care pot produce bunuri mai profitabile. Cu alte cuvinte, organizațiile aleg să opereze pe plan internațional, fie pentru că pot obține un nivel mai ridicat al veniturilor, fie pentru că pot obține o structură mai redusă a costurilor în cadrul operațiunilor lor. Alături de argumente care susțin beneficiile unei economii mai conectate la nivel global, criticii pun la îndoială etica și fezabilitatea pe termen lung a profiturilor obținute prin expansiunea globală. Unii susțin că extinderea comerțului mondial creează schimburi nedrepte între economiile mari și mici. Aceștia susțin că economiile

⁵ Iscac, C., Ecobici, N., *Efectele globalizării*, Analele Universității Constantin Brâncuși din Târgu-Jiu, 2007, pp. 51-54, accesat la http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2007-01/8_Isac%20Claudia%20.pdf

⁶ Negrea, A., P., *Globalizarea și dilema identitară*, Economie teoretică și aplicată Volumul XIX (2012), No. 9(574), p. 68-90 accesat http://store.ectap.ro/articole/779_ro.pdf.